

คนเค้า “ไม่ทอด”

◎ ชุมชนบ้านแม่ถอด

ตั้งอยู่ใน ต.แม่ถอด อ.เถิน จ.ลำปาง สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาประมาณร้อยละ 65 ของพื้นที่กระจายตัวอยู่ในบริเวณทั่วไปของตำบล ซึ่งตอนล่างของเขาเป็นที่ราบ มีแม่น้ำไหลผ่านหมู่ที่ 1, 2, 6, 8, 9, 10 และ 11 มีภูเขาลูกเตี้ยในบริเวณหมู่ที่ 3, 4, 5, 7 และ 12 มีประชากรในเขต อบต. 6,824 คน คิดเป็น 1,764 หลังคาเรือน

<http://www.thaitambon.com/tambon/ttambon.asp?ID=520807> เข้าถึงวันที่ 6 ม.ค. 2555

◎ สถานที่สำคัญของตำบล คือ ถ้ำผุ่ชัน ซึ่งอยู่บนป่าต้นน้ำแม่ถอด และวัดถ้ำสุขเกษมสวรรค์

◎ อาชีพหลัก

คือ ทำนา ทำสวน ทำไร่ อาชีพเสริมคือเลี้ยงสัตว์ เช่น โค กระบือ โดยทุกบ้านมักจะปลูกต้นลำไย ส้มโอ

◎ อาณาเขต

ทิศตะวันตกติดกับ ต.นาโป่ง อ.เถิน และ อ.ลี้ จ.ลำปาง

ทิศเหนือติดกับ อ.เสริมงาม และ อ.สบปราบ จ.ลำปาง

ทิศตะวันออกติดกับ ต.แม่ปะ อ.เถิน จ.ลำปาง

ทิศใต้ติดกับ ต.ล้อมแรด และต.นาโป่ง อ.เถิน จ.ลำปาง

◎ ธรรมนูญสุขภาพฯ

“สุขมีข้าวกิน สุขมีดีดินอยู่ สุขมีคู่วัวนา สุขมีเงินค่าเต็มไ้ สุขมีบ้านใหญ่มุ่งกระดาน สุขมีลูกหลานนั่งใกล้ สุขโคฮือเป็นมาแฉ่วหาหลาย สุขเมื่อตายมีตุ้เจ้า” พ่อหนานอินถา ปัญญาเทือก มรรคทายกวัดบ้านแม่เติน และวัดถ้ำสุขเกษมสวรรค์ สะท้อนองค์ความสุข 8 ประการของชาวแม่ถอดจนเกิด “ธรรมนูญสุขภาพตำบลแม่ถอดฉบับที่ 1 ปี พ.ศ.2553” จัดทำภายใต้ พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550 และธรรมนูญสุขภาพ พ.ศ. 2552 สำคัญคือ ต.แม่ถอดอยู่ดี อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จัดสภาพแวดล้อมให้น่าอยู่ หากมีโครงการพัฒนาในพื้นที่คนแม่ถอดจะมีส่วนร่วมในกระบวนการศึกษา ประเมินผลกระทบต่อสุขภาพที่อาจเกิดขึ้นกับชาวแม่ถอด

ขวัญหาย

เมื่อข่าวเมืองแฉ่เข้ามา

ราวปี 2551 ข่าวโครงการเมืองแฉ่เหล็ก ต.แม่ถอด แพร่สะพัดในชุมชน โดยเจ้าของโครงการ คือ บริษัท ยูพีเอ็น วัฒนาธุรกิจ จำกัด เลขที่ 126/178 ม.6 ต.พระบาท อ.เมือง จ.ลำปาง ประกอบธุรกิจจำหน่ายน้ำ ตัวแทนเข้าให้เข้า เจ้าชื่อ สุทธิกิจเมืองแฉ่ยื่นขอประทานบัตร ทำเหมืองแฉ่เหล็ก ตามคำขอประทานบัตรที่ 4/2551 หมายเลขหลักเขตเหมืองแร่ที่ 30477 มีพื้นที่เป้าหมายอยู่ที่ป่าต้นน้ำแม่ถอด ม.2 ต.แม่ถอด บ.แม่ถอด อ.เถิน จ.ลำปาง

จากข้อมูลจากรายงานการไต่สวนประกอบคำขอประทานบัตรการทำเหมืองแร่ระบุว่าผู้ขอจะทำเหมืองโดยวิธีหาม (สัดส่วน 2 พ.ย. 51) ซึ่งปัจจุบัน (ม.ค. 55) ยังไม่ได้จัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA)

2551 8 เม.ย.

บจก.ยูพีเอ็นฯ ยื่นขอประทานบัตรทำเหมืองแฉ่เหล็กบริเวณป่าต้นน้ำบ้านแม่ถอด ต.แม่ถอด อ.เถิน จ.ลำปาง จดทะเบียนคำขอเลขที่ 4/2551

2552 71 มี.ค.

ผู้ใหญ่บ้าน ม.2 ต.แม่ถอด ในขณะนั้น ทำประชาคมหมู่บ้าน กรณีโครงการเหมืองแฉ่เหล็ก บจก. ยูพีเอ็นฯ แต่ชาวบ้านไม่ยอมรับการทำประชาคมนี้ เพราะพบว่า มีข้อมูลสำคัญที่ใช้ทำประชาคมเป็นเท็จ คือ ปลอมแปลงลายมือชื่อของประชาชนในพื้นที่รายงานการไต่สวนประกอบคำขอประทานบัตรทำเหมืองแฉ่ไม่ตรงกับความเป็นจริง และตกลงแบ่งแนวเขตป่าที่ไม่ชอบธรรมต่อชาวบ้านแม่ถอด 3 หมู่บ้าน โดยเฉพาะ ม.10 และ ม.11 ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการทำเหมืองแฉ่ในเขตพื้นที่ป่าต้นน้ำแม่ถอด

ช่วงนี้ที่ข้อมูล : ชาวบ้านแม่ถอด ม.2,10,11 อบต. และ สข. ร่วมกันทำแผนที่ชุมชนซึ่งเป็นหนึ่งในกระบวนการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพระดับชุมชน หรือ CHIA เพื่อที่จะบอกกับคนทั่วไปว่าบ้านพวกเขาอยู่ตรงไหนและใช้ประโยชน์อย่างไรในดินแดนนี้

2 เม.ย.

2553 3 มี.ค.

บจก.ยูพีเอ็นฯ ยื่นขออนุญาตเข้าทำประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติกับสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จ.ลำปาง เพื่อทำเหมืองแฉ่เหล็ก ตามคำขอที่ 4/2551 ภายในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าแม่อาบ ต.แม่ถอด อ.เถิน จ.ลำปาง กำหนดเวลา 10 ปี ในเมื่อที่ 158 ไร่ 1 งาน 54 ตร.วา โดยที่สเหนือ ตะวันออก ได้และตะวันตก จรดป่าสงวนแห่งชาติ แต่ยังไม่ได้รับอนุญาต เนื่องจากยังขาดความเห็นชอบจาก อบต.

6 พ.ค.

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จ.ลำปาง ทำหนังสือให้ อบต.แม่ถอด ให้ความเห็นชอบการใช้พื้นที่ป่าของ บจก.ยูพีเอ็นฯ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาต่อไป

* พื้นที่ขอประทานบัตรมีขนาด 158 ไร่ 1 งาน 54 ตร.วา อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติแม่อาบ เป็นพื้นที่เตรียมประกาศจัดตั้งเป็นอพ.ช.อยาง จัดอยู่ในเขตโซน E

ชาวบ้านเริ่มเรื่องป่าต้นน้ำ

25 มี.ย.

นายก อบต.ทำหนังสือคัดค้านคำสั่งของสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จ.ลำปาง เพราะการทำเหมืองแฉ่เหล็กอาจมีผลกระทบต่อประชาชนต้องรอผลการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ก่อน

พ.ย.

ต.แม่ถอด นำโดย อบต.แม่ถอดและ ธรรมบุญสุขภาพตำบลแม่ถอด มีประเด็นสำคัญเกี่ยวกับกรณีนี้ คือให้ชาวแม่ถอดช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และมีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ หากมีโครงการหรือกิจกรรมที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพเข้ามาในพื้นที่

2554

9 มี.ค.

บจก.ยูพีเอ็นฯ ทำหนังสือเร่งรัดถึงประธาน ส.อบต.แม่ถอด ขอให้พิจารณาคำขอประทานบัตรทำเหมืองแฉ่เหล็ก เพราะนับตั้งแต่การทำประชาคมหมู่บ้านจนถึงปัจจุบัน เป็นเวลากว่า 2 ปี ที่เรื่องการขอประทานบัตรของบริษัทฯ ยังไม่เข้าสู่การพิจารณาของ ส.อบต. และทำหนังสือถึงผู้ว่าราชการจังหวัดลำปางพิจารณาข้อเท็จจริงและให้ความเป็นธรรมกับ บจก.ยูพีเอ็นฯ รวมถึงให้ส.อบต.แม่ถอดเร่งนำเรื่องเข้าสู่การพิจารณาของสภาฯ

6 พ.ค.

กลุ่มชุมชนคนรักแม่ถอดขอใช้สิทธิ ตาม ม.11 พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 กรณี บจก.ยูพีเอ็นฯ ยื่นขอสัมปทานเหมืองแฉ่ในเขตพื้นที่ป่าต้นน้ำบ้านแม่ถอด ต.แม่ถอด อ.เถิน จ.ลำปาง โดยขอให้มีการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของ ส.อบต.แม่ถอด และขอให้ประสานกับสภา อบต.แม่ถอดขอความร่วมมือให้คณะกรรมการพิจารณาขอประทานบัตรของบจก.ยูพีเอ็นฯ จนกว่าการประเมินผลกระทบจะแล้วเสร็จ

ชาวบ้านแม่ถอด ม.2,10,11 อบต. และ สข. ร่วมกันสำรวจเก็บข้อมูลพื้นที่ป่าต้นน้ำแม่ถอด

7 พ.ค.

กลุ่มชุมชนคนรักแม่ถอดยื่นเรื่องไปยัง ส.อบต.ขอระงับการนำเรื่องการยื่นขอประทานบัตรทำเหมืองแฉ่ในพื้นที่ป่าต้นน้ำแม่ถอดของ บจก.ยูพีเอ็นฯ เข้าสู่การพิจารณาของ ส.อบต.แม่ถอด

19 พ.ค.

ส.อบต.แม่ถอดเปิดประชุมสมัยสามัญและทำข้อตกลงการดำเนินงานศึกษาข้อเท็จจริง กรณีการขอประทานบัตรเหมืองแฉ่ในเขตตำบลแม่ถอด กับ อบต.แม่ถอดและกลุ่มชุมชนคนรักแม่ถอด

22 มี.ย.

ส.อบต.แม่ถอด เปิดประชุมสมัยสามัญที่ สก.เถิน เนื่องจากกังวลเรื่องความปลอดภัย เพราะมีวาระสำคัญเรื่องการพิจารณาให้ บจก.ยูพีเอ็นฯ เข้าทำเหมืองแฉ่เหล็กในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ บริเวณเขตรอยต่อ 3 หมู่บ้าน ได้แก่ บ.แม่ถอดเหนือ ม.2 บ.แม่ถอดใต้ ม.10 และบ.ท่าสามัคคี ม.11 ต.แม่ถอด แต่การประชุมสภาได้เกิดความวุ่นวายขึ้น เมื่อนายประเวศน์ จองสุรรองนายก อบต.แม่ถอด ลูกชิ้นขายนมสมบุรณ์ อินตา ประธานสภา อบต.แม่ถอด เพราะไม่พอใจการทำหน้าที่และการวางตัวไม่เป็นกลาง ขณะที่ด้านนอกห้องประชุมชาวบ้านกว่า 500 คนที่คัดค้านการทำเหมืองมาชุมนุมติดตามผลการประชุม ก่อนที่ชาวบ้านทั้งหมดจะย้ายมาชุมนุมปิดถนนสายเอเชียลำปาง-ตากขาออกจังหวัดลำปาง เพื่อเรียกร้องให้นายอธิคม สุพรรณพงศ์ ผู้ว่าฯ ลำปาง เดินทางมาพบ เพื่อยื่นเรื่องคัดค้านการเปิดทำเหมือง และให้ทางจังหวัดออกคำสั่งหยุดการเปิดเหมืองดังกล่าว เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านกว่า 500 หลังคาเรือน 1

¹ ที่มา : <http://ruchoon.wordpress.com> เข้าถึงเมื่อ 18 กรกฎาคม 2554

ร่มแดง-ระหว่งทางจากบ้านไปนา พบบางต้นมีร่มแดงมากกว่า 4 รัง แต่จะยังไม่มีไข่ให้กินจนกว่าจะถึงฤดูหนาว

ถ้าหาก... อีกไม่ความภูมิใจของชาวแม่อวดที่มีต่อป่าต้นน้ำนั้นคือถ้าหากานและตำนานซรรค์ ซึ่งมีหินงอก หินย้อยจำนวนมาก ซึ่งชุมชนวางแผนจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวระหว่งเหล็กที่พบได้ง่ายเมื่อเดินเข้าใกล้ต้นน้ำแม่อวด

1 2

- 1 บวชป่า เมื่อข่าวลือเรื่องเหมืองแร่แพร่สะพัด การบวชป่าจึงได้เกิดขึ้นเพื่อเป็นการรวบรวมจิตและวิญญาณให้แข็งแรง มีสติ และวิงวอนให้ไม่สามารถเปิดเหมืองได้
- 2 อ้างเก็บน้ำแม่อวดที่สร้างตั้งแต่ปี 2528-2529 กว่า 25 ปี ที่ชาวบ้านแม่อวดใช้น้ำจากที่นี่ในการทำนา และยังเป็นแหล่งปลาหลักของชุมชนด้วย

ปองข้าง!!! เห็นตัวคั่นแต่ตุล็ดเขามาหนัก ชาวบ้านบางคนว่า ลัมข้างได้เลย!!! พบเขาบริเวณทางไปป่าต้นน้ำแม่อวด

ไม่ดินใหญ่อายุมากบริเวณป่าต้นน้ำแม่อวด

ไม่ดินใหญ่อายุมากบริเวณป่าต้นน้ำแม่อวด

น้ำจากป่าคือกำลังสำคัญที่ทำให้ทุกบ้านสามารถปลูกข้าวกินในครัวเรือนและเหลือส่งขาย

น้ำออกกู!!! เนี่ยทะเลาะน้ำแม่อวด!!! ถ้าไม่เดินถึงยอดเขาจะไม่ทางเห็นน้ำจากตาน้ำน้อยๆ ที่จะรวมกันเป็นน้ำตกสายใหญ่

คนอยู่อย่างไร-ป่าไม่อยู่ คนจะยัง??

ป่าต้นน้ำแม่อวดอยู่ติดกับบ้านแม่อวด ม.2 เป็นป่าต้นน้ำของแม่บ้านแม่อวดและลำน้ำสาขา ก่อนที่จะไหลไปรวมกับแม่น้ำวัง พื้นที่ป่านี้เป็นพื้นที่เป้าหมายของการทำเหมืองแร่เหล็ก ซึ่งอุทยานแห่งชาติดอยจระเข้บวรา จากการตรวจสอบแผนที่จุดที่ตั้งคำขอประทานบัตรของบริษัท ยูทีนิวัฒนาธุรกิจ จำกัด ปัจจุบันมีสภาพเป็นป่าสงวนแห่งชาติแม่อาบ และเป็นพื้นที่เตรียมการประกาศจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติดอยจระเข้บวรา อยู่ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าขนาดใหญ่และขนาดเล็ก อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำวังชั้นที่ 3 สำหรับบริเวณโดยรอบและข้างเคียงเป็นป่าเพื่อการอนุรักษ์ (โซน C) และบริเวณด้านตะวันออกพื้นที่ใกล้เคียงเป็นพื้นที่ลุ่มน้ำวังชั้นที่ 1A¹

ขอบเขตของผืนป่านี้ยังติดกับพื้นที่ของศูนย์ศิลปาชีพบ้านแม่ต้า ตั้งอยู่ ณ บ้านแม่ต้า หมู่ที่ 1 ตำบลเสริมซ้าย อำเภอสว่างวีรกรรม² ซึ่งหมู่บ้านนี้ตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ในอดีตหมู่บ้านนี้ยากจนและมีการลักลอบตัดป่าลักขายจำนวนมาก กระทั่งในปี 2527 สมเด็จพระนางเจ้า

พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงจัดตั้งโครงการศิลปาชีพขึ้น เพื่อให้ราษฎรมีอาชีพหาเลี้ยงตนเอง โดยงานศิลปาชีพประเภทแรกที่เริ่มขึ้นคืองานทอผ้าฝ้าย ปัจจุบันทอผ้าชาวบ้านขึ้นไปหาของป่าบนป่าต้นน้ำยังพบนกยูงที่สมเด็จพระนางเจ้าเสด็จมาปล่อยเดินข้ามเขาจากฝั่ง บ.แม่ต้า มาหากินยังฝั่ง บ.แม่อวด

ความผูกพันระหว่งชาวบ้านแม่อวด โดยเฉพาะหมู่ 2, 10 และ 11 กับป่าผืนนี้มีอย่างยาวนาน ชุมชนพึ่งพาป่าตั้งแต่การหาอาหารจากป่า เช่น หน่อไม้ โกงหรือลาห่วย ยาสมุนไพรโดยหมอยามักจะค้างคืนในป่าเพื่อเก็บสมุนไพรแล้วกลับมาปรุงยา ในปัจจุบันยังคงมีหมอยาพื้นบ้านใช้สมุนไพรจากป่าแห่งนี้ปรุงยารักษาโรคอยู่ หรือการให้ป่าเป็นคอกธรรมชาติบับน้าเมื่อถึงเวลาก็พากลับ ไม่เพียงแต่ชาวแม่อวดเท่านั้น คนเฝ้าจาก อ.ลี้ จ.ลำพูน ก็พารวของตัวเองเขามาเลี้ยงในผืนป่าเดียวกันนี้ด้วย

1 ผลการตรวจสอบบริเวณพื้นที่ที่ขอประทานบัตรทำเหมืองแร่เหล็ก ของบริษัทยูทีนิ วัฒนาธุรกิจ จำกัด วันที่ 8 มิถุนายน 2564 คณะเจ้าหน้าที่ประจำเขตด้วยตัวตนเองจาก สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดลำปาง สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดลำปาง สำนักงานอุตสาหกรรมพื้นที่งานและการเหมืองแร่เขต 3 เชียงใหม่ สำนักศิลปาชีพที่ 7 บ้าน อำเภอเถิน อุต.แม่อวด ปลัดอำเภอประจำตำบลแม่อวด อช.ดอยจระเข้บวรา อช.ดอยจระเข้บวรา อช.ดอยจระเข้บวรา อช.ดอยจระเข้บวรา บ้านแม่ต้า ยูทีนิวัฒนาธุรกิจ 2.10.11 ทำเนียบหน่วยงานองค์กรส่วนกลาง และตัวแทนชาวบ้านผู้ร้องเรียน 2 <http://www2.swu.ac.th/royal/book7/b7c3919.html> หนังสือตอบกลับจาก อช.ดอยจระเข้บวรา เลขที่ ทล 09231.105.5/114 ลงวันที่ 17 ก.พ. 2563 เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบพื้นที่ขอประทานบัตร

- 1 ทางไปนา-ป่าต้นน้ำ และหากมีเหมืองแร่ก็จะป็นเส้นทางลำเลียงแร่เหล็กด้วย
- 2 แม่บ้านแม่อวดก่อนจะไหลไปรวมกับแม่น้ำวัง
- 3 ยิ่งเดินเข้าใกล้ต้นน้ำแม่อวด จะต้องผ่านป่ากล้วยที่มีกล้วยป่าหน้าตาเช่นนี้ขึ้นหนาตา
- 4 อาหารจากป่า

1 2 3 4

จากมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 เรื่อง การจำแนกเขตการใช้ ป่าโซน E คือ... ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติและมติดคณะรัฐมนตรี วันที่ 17 มีนาคม 2535 เรื่อง ผลการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเพิ่มเติม ระบุวป่าเขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) คือ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่กำหนดไว้เพื่อผลิตไม้และของป่า รวมถึงพื้นที่เศรษฐกิจตามนโยบายมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำและการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าชายเลน พื้นที่เพื่อการพัฒนากทรัพยากรป่าไม้ และพื้นที่ประสานการใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่งทรัพยากร ป่าไม้กับทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ เช่น ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรแร่ และทรัพยากรพลังงาน เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและความมั่นคงของชาติ ตลอดจนต้องไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จำแนกให้เป็นเขตพื้นที่ป่าเพื่อการ อนุรักษ์ พื้นที่ลักษณะนี้ ได้แก่ พื้นที่พัฒนาป่าธรรมชาติ พื้นที่พัฒนาทรัพยากรป่าไม้ พื้นที่พัฒนาตามหลักวิทยาศาสตร์ชุมชน พื้นที่พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ³

ไม่ต้องมีคำบรรยาย... ก็รู้ว่าเป็นสิสุทธิต่อแค่นั้น

ใครที่อยู่กันลัมฝึลความงามของน้ำตกแม่อวดน้อยจะต้องมีกำลังขาที่แข็งแรงเสียหน่อย ชาวบ้านบอกว่าในอนาคตจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว

“จ้ำ” จากป่าคืออุปสรรคเจดเจดที่เห็นว่าชุมชนแห่งนี้พึ่งพาผืนป่าแห่งนี้ จาก “น้ำออกกู” บนยอดเขาเมื่อรวมกันก็เกิดน้ำตกแม่อวดน้อยและกลายเป็นน้ำสายต่างๆ ไหลรวมเป็นแม่น้ำแม่อวดก่อนไหลไปรวมกับแม่น้ำวังต่อไป และเพื่อให้ชุมชนได้กินก็เก็บน้ำเพื่อการเกษตร จึงได้สร้างอ่างเก็บน้ำแม่อวดจากที่ 2528-2529 ทำให้ชาวแม่อวดมีน้ำใช้ในกรทำนา ซึ่งหมู่บ้านนี้ยังคงมีวัฒนธรรม “เอาแรง” คล้ายการลงแขกในภาคกลาง นั่นคือเมื่อบ้านไหนลมือทำนาอีกบ้านก็จะไปช่วยหาช่วยทำโดยไม่คิดค่าแรง เจ้าของที่นาก็จะจำไว้ว่าใครมาช่วยบ้าง แล้วตามไปคืนแรงให้ครบ ดังนั้นใครที่ต้องการให้นาของตนเสร็จเร็ว ก็ต้องไปให้แรงกับนาเจ้าอื่นหลายๆ เจ้า นอกจากนี้ในอ่างเก็บน้ำยังเป็นแหล่งจับปลาชั้นดีของชุมชน เนื่องจากมีปลาหลายพันธุ์และมีอยู่อย่างจำนวนมาก

³ <http://www.dnp.go.th/watershed/gov2.htm#4> เข้าถึงเมื่อวันที่ 8 มกราคม 2564

การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของบ้านแม่ถอด

- ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ยังคงมีการใช้ยาสมุนไพร อาหารธรรมชาติ และพึ่งพิงน้ำจากป่าต้นน้ำแม่ถอด
- ราวปี 2518-19 ยกเลิกสัมปทานป่าไม้ ซึ่งแม่ถอดมีไม้พื้นถิ่นที่สำคัญคือไม้สัก

- ราวปี 2520-2522 ศูนย์เด็กเล็ก บ.แม่ถอด

- ราวปี 2525 มีสะพานข้ามแม่น้ำวัง ทำให้ไม่ต้องพายเรือข้ามอีกต่อไป

- ราวปี 2528-30 มีการสร้างอ่างเก็บน้ำ ทำให้มีผลผลิตทางการเกษตรใช้กินและนำไปขายได้ มีไฟฟ้าเข้าถึงหมู่บ้าน ชาวแม่ถอดมีความเป็นอยู่ดีขึ้น

- ราวปี 2530 มี ร.ร.มัธยมแม่ถอด

- ราวปี 2536-37 ประปาหมู่บ้าน

- ราวปี 2538 ไฟไหม้วิหารวัดแม่ถอด และ บ.แม่ถอดแยกเป็น 3 หมู่ คือ ม.2, ม.10 และ ม.11

- ราวปี 41-42 มี อบต.แม่ถอด

- ราวปี 2553 เปลี่ยนจากสถานีอนามัยเป็น รพ.สต.

- ปี 2550-54 เริ่มมีเทคโนโลยีเข้ามา มีการขอประทานบัตรเหมืองแร่ทำให้ชาวบ้านแตกสามัคคีกัน เวลาทำงานในชุมชน เช่น งานวัดหรืองานประเพณีก็ไม่ค่อยเห็นคนในชุมชนมาร่วมงาน เริ่มมีเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาในหมู่บ้าน และเป็นยุคสมัยที่คนรุ่นใหม่ไม่นับถือผีปู่ผีย่า

อนาคต "แม่ถอด"

อนาคตที่อยากเห็น

ไม่เกิดเหมืองแร่ คนในชุมชนช่วยกันอนุรักษ์ป่า อยู่อย่างพอเพียง ชุมชนกลับมารักและสามัคคีกัน เหมือนสมัยที่บรรพบุรุษสร้างถนนในหมู่บ้าน จนถึงในป่า (โต้งเจ้า)

ป่าไม้สมบูรณ์ อากาศบริสุทธิ์ มีตลาดสดเช้า-เย็น มีอาชีพมั่นคง มีการส่งเสริมภูมิปัญญา ลูกหลานได้รับการศึกษาสูงขึ้น เรียนฟรี อนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม ชาวบ้านรักใคร่และสามัคคีกัน ปลอดภัยเสพติด หยุตเหมือง

ยกเลิกสัมปทานเหมืองแร่ มีไฟฟ้า มีน้ำใช้ในการเกษตร ตลอดปี มีตลาดรองรับผลผลิต มีสถานศึกษาที่สูงกว่านี้ ให้หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาชนทำงานแบบบูรณาการอยากให้ชาวบ้านมีความสามัคคีกัน

คนในชุมชนทำเกษตรและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร โดยมีตลาดรองรับ มีกลุ่มอาชีพในท้องถิ่น เช่น เลี้ยงไก่ เพาะเห็ด จักสาน มียามในหมู่บ้านเพื่อความปลอดภัย ชาวบ้านสามัคคีกัน พัฒนาหมู่บ้านเป็นแหล่งท่องเที่ยว

กลุ่มอายุน้อยกว่า 20 ปี

ช่วงอายุ 40-59 ปี

ช่วงอายุ 20-39 ปี

กลุ่มอายุมากกว่า 60 ปี

ข้อมูลจากกระบวนการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพระดับชุมชน (CHIA) เมื่อวันที่ 30 พ.ย. 2554 ณ วัดแม่ถอด